

THESE ARE THE THINGS OF THE PAST: JEWISH HISTORY MYTHS

*MYTH:
THE FRUIT OF
THE EITZ HADA'AS
WAS AN APPLE*

מס' סנהדרין ע. - תניא ר"מ אומר
אותו אילן שאכל אדם הראשון ממנו
גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה
לאדם אלא יין ר' יהודה אומר חטה
היה שאין התינוק יודע לקרוא אבא
ואימא עד שיטעום טעם דגן רבי נחמיה
אומר תאנה היה שבדבר שקלקלו בו
נתקנו שנאמר (בראשית ג) ויתפרו עלה
תאנה

בראשית רבה טו - רבי אבא דעכו אמר
אתרוג היה, הה"ד (בראשית ג) ותרא
האשה כי טוב העץ וגו', אמרת צא
וראה איזהו אילן שעצו נאכל כפריו,
ואין את מוצא אלא אתרוג

DID EVE EAT GRAPES ?

Other Rabbls Say Her "Apple" Was
Wheat, a Citron, or a Fig.

To the Editor of The New York Times:

In regard to the problem of "Eve's Apple," which is being so earnestly argued in THE NEW YORK TIMES, permit me to say that the word "apple" does not exist in rabbinical literature. The question has been debated among the great rabbls of the Talmud, and, believing that some of these discussions will be interesting, I make the following citations:

Rabbl Wler said the "fruit" could not have been any other than wheat, because it is the only nourishment which causes our knowledge. No child speaks before he knows the taste of such nourishment, and the "fruit tree" of which Adam and Eve had eaten is named in the Bible the "tree of knowledge."

Rabbl Samuel opposed him by asking: "Is it possible? Do we not read 'fruit tree'?"

Rabbl Zeira replied that at the time wheat grew on trees like the "cedar of Lebanon," and that after the sin they were cursed as follows:

"In the sweat of thy face shalt thou eat thy bread."

Rabbl Jehuda said: "It was no other fruit than grapes, for it is written in the Bible, (Deut., xxxii., 32:) 'Their grapes are grapes of gall. They have bitter clusters.' These clusters brought bitterness to the world."

Another rabbl observed: "It surely must have been a vine, because it only brings a curse upon mankind."

Rabbl Aba said: "It was the fruit of an ethrog, [a kind of citron.] Is it not written in the Bible, 'The tree was good for food'? And this is the only 'tree' which can be eaten, as well as its fruit."

Rabbl Jose said it must have been the fig tree and that through the tree Adam and Eve were cursed, and also corrected.

Yet the great Rabbl Jehuda exclaimed: "Why waste time in such discussions? Know you not that the merciful God refrains from naming this tree with a noble intention of preserving the honor of one of his creations, so that it should not be blamed by us as the cause of man curse?"

LIZZIE KONOVITZ,

Brooklyn, Jan. 18, 1907.

The New York Times

Published: January 21, 1907

Copyright © The New York Times

WAS THE FORBIDDEN FRUIT IN GAN EDEN AN APPLE?

By: Mitchell First

A few explanations for the identification of the fruit as an apple have been suggested. One suggestion is that the apple was chosen because of a medieval belief in its romantic or aphrodisiacal qualities.

Another suggestion is that the apple was chosen because the words for “apple” and “evil” are identical in Latin. The word for both is “malum.” (This is just coincidence. The two words have a different origin and are pronounced slightly differently.) Adam and Eve’s eating of the apple represents “original sin,” so “malum” would seem to be an appropriate choice for the fruit involved...

WAS THE FORBIDDEN FRUIT IN GAN EDEN AN APPLE?

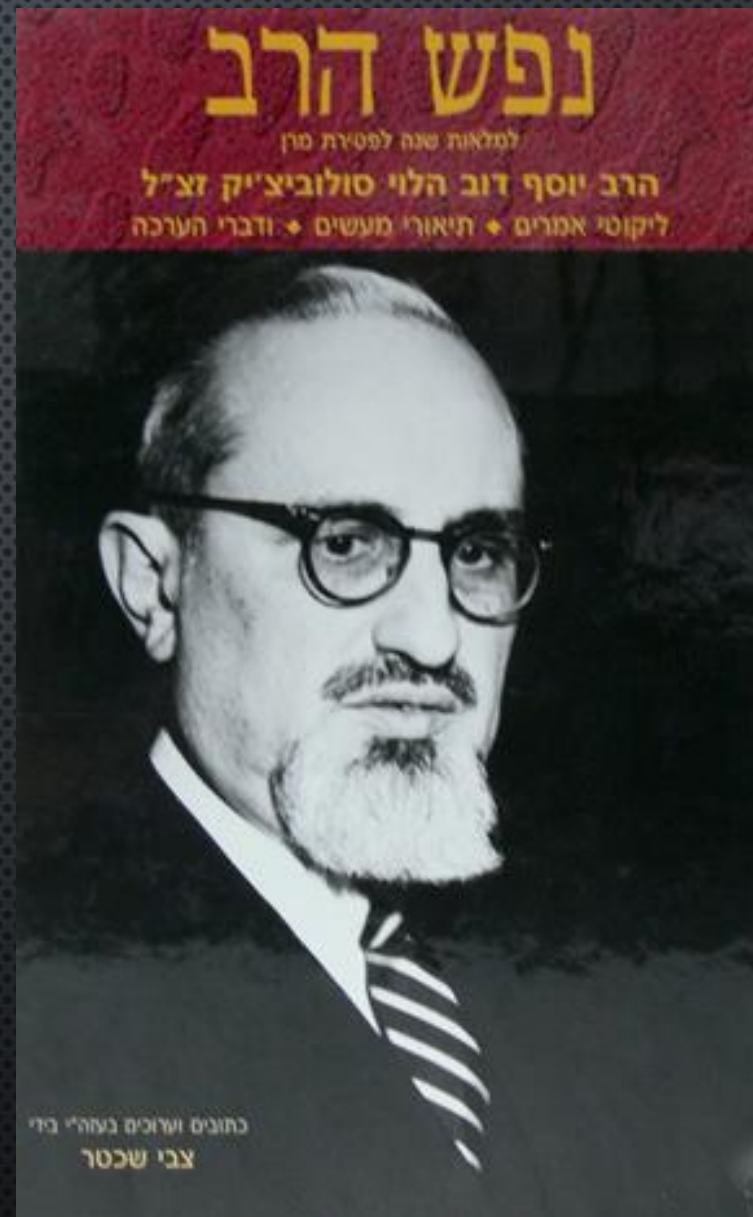
By: Mitchell First

Many have suggested that the Christian interpretation of the forbidden fruit as an apple was influenced by a story found in Greek mythology. In this story, a golden apple inscribed “for the most beautiful one” was thrown toward three Greek goddesses...it was purposely thrown to cause a quarrel among the recipient goddesses, as Eris knew they would argue about who was the appropriate recipient...This quarrel set off a chain of events that led to a most tragic war in Greek history: The Trojan War! Many Christians would have known this Greek story. Since the troublesome fruit was an apple there, this may have led to the identification of the troublesome fruit in Gan Eden as an apple as well.

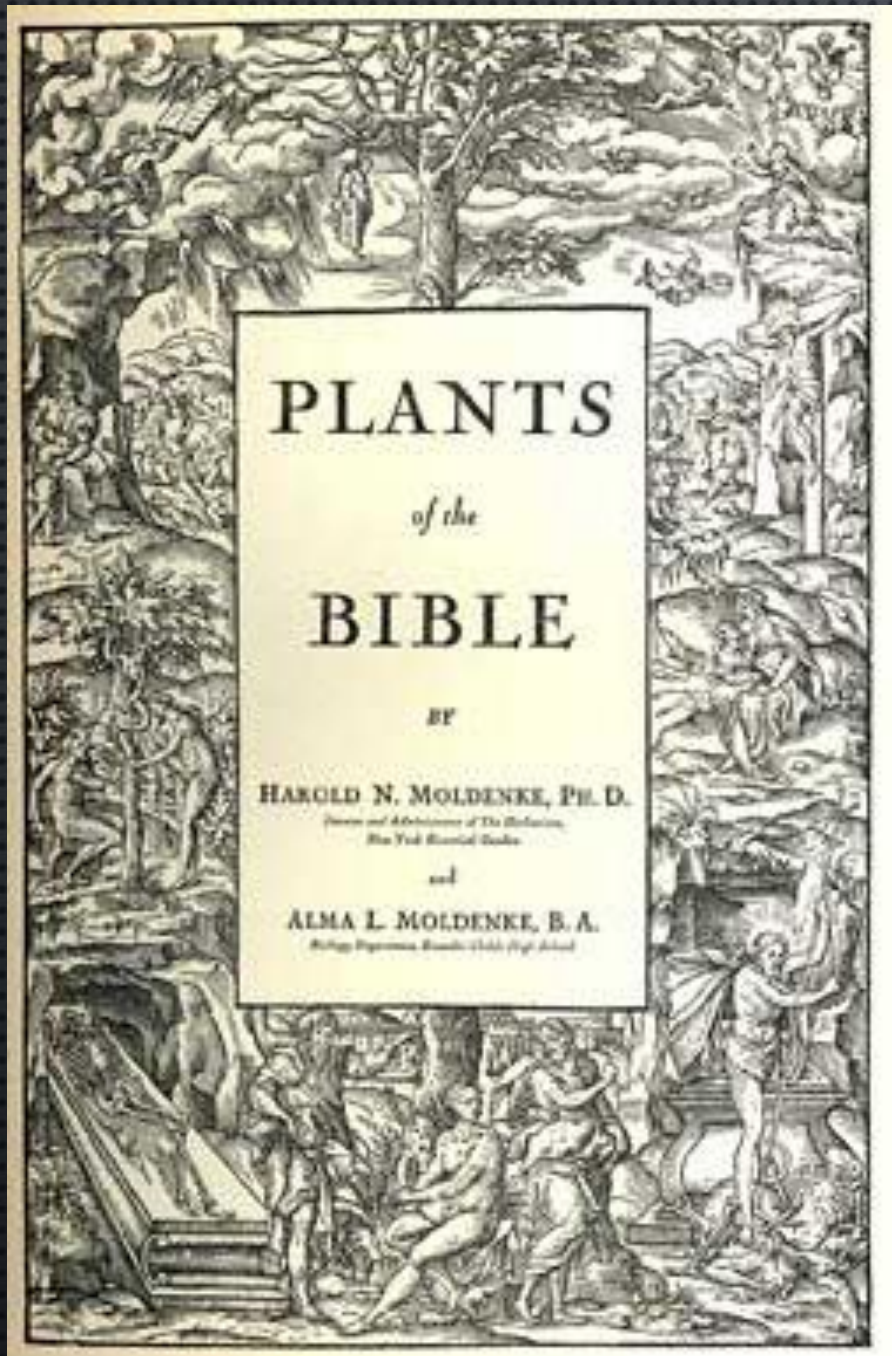
כה] אכילת ענבים בר"ה: שמעתי פעם מרבנו שמנהג הגר"א היה שלא לאכול ענבים בר"ה, דלחדא דעה עץ הדעת גפן היה, עיי גמי סנהדרין (דף ע), ובר"ה נברא האדם, ובו ביום נצטוה, ובו ביום חטא [ער"ן פ"ק דר"ה שהביא כן מהפסיקתא], ובגמי כריתות (ו.) מבואר דבר"ה סימנא מילתא – לענין מה לאכול ומה שלא לאכול, ובודאי שמן הנכון שלא לאכול ענבים, שגרמו קללה לעולם ביום הזה. וכשהזכיר כן רבנו, שאלו אחד מהשומעים, דהלא עץ הדעת תפוח היה. וענהו רבנו תיכף ומיד, דזה בודאי אינו נכון, אלא דלחד מ"ד אתרוג היה, ואתרוג בלשון התנ"ך נקרא תפוח, והנוצרים בלבלו תפוח של תנ"ך בתפוח של היום. דבזמן התנ"ך הרי לא היו בכלל (מה שנקרא אצלנו) תפוחים

בארץ ישראל, ובשיר השירים נזכר שריח אפך כתפוחים, ובודאי כוונת הפסוק לאיזה פרי הדר (ציטרוס), שהריח הולך למרחוק. ועיי תוסי סוף תענית (כט: ד"ה של תפוחים) שהביאו בשם י"מ דכוונת תפוחים דקרא היינו אתרוגים.

אה"ח 1234567

“Many scholars have argued in favor of the common apple, *Malus pumila*. But most botanists agree that it is not native to the Holy Land. It was only comparatively recently that the "poor wild fruits of the common apple have been so improved by selection and cultivation as to bring them to a form which would fit the description in the Biblical quotations.”

- 6 cups peeled, cored and grated Granny Smith apples.
- 1 cup roughly chopped walnuts.
- 1 cup golden raisins.
- 1/2 cup honey.
- 1 teaspoon cinnamon.
- 1/4 cup kosher for Passover sweet red wine.

FACT:

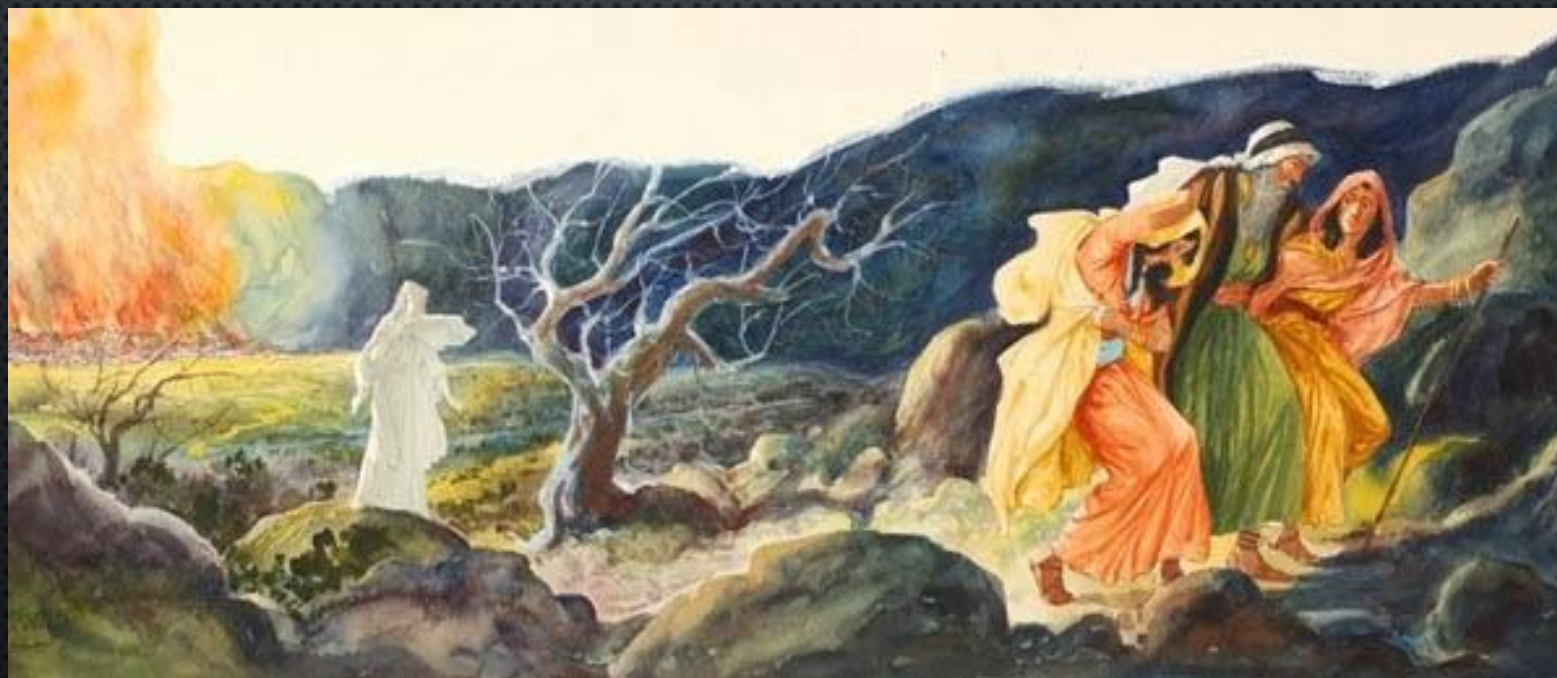
*THE FRUIT OF THE
EITZ HADA'AS WAS
NOT AN APPLE*

בראשית יט - וַיִּשְׁקֹף עַל פְּנֵי סְדֹם וְעֵמֶרָה וְעַל כָּל פְּנֵי אֶרֶץ הַכְּפֹר וַיֵּרָא וְהִנֵּה
עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכְּבָשָׁן... וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בְּהַר וּשְׁתֵּי בָנָתָיו עִמּוֹ
כִּי יָרָא לְשֹׁבֵת בְּצוֹעַר וַיֵּשֶׁב בַּמְּעָרָה הוּא וּשְׁתֵּי בָנָתָיו. וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל
הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וְאִישׁ אֵין בְּאֶרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ כְּדָרְדָּר כָּל הָאָרֶץ. לָכֵה נִשְׁקָה
אֶת אָבִינוּ יָיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וְנִחְיֶיה מֵאָבִינוּ זָרַע. וַתִּשְׁקִין אֶת אָבִיהֶן יָיִן בַּלַּיְלָה
הוּא וַתְּבֹא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ וְלֹא יָדַע בְּשֹׁכְבָהּ וּבְקוֹמָהּ. וַיְהִי מִמַּחֲרַת
וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה הֵן שָׁכַבְתִּי אִמָּשׁ אֶת אָבִי נִשְׁקָנוּ יָיִן גַּם הַלַּיְלָה
וּבָאִי שְׁכַבְתִּי עִמּוֹ וְנִחְיֶיה מֵאָבִינוּ זָרַע. וַתִּשְׁקִין גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא אֶת אָבִיהֶן יָיִן
וַתִּקַּם הַצְּעִירָה וַתִּשְׁכַּב עִמּוֹ וְלֹא יָדַע בְּשֹׁכְבָהּ וּבְקוֹמָהּ. וַתִּהְרִין שְׁתֵּי בָנוֹת לוֹט
מֵאָבִיהֶן. וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אָבִי מוֹאָב עַד
הַיּוֹם. וְהַצְּעִירָה גַּם הוּא יָלְדָה בֶן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן עַמִּי הוּא אָבִי בְנֵי עַמּוֹן עַד
הַיּוֹם.

מס' נזיר כג. - אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב (מהו הכתוב): 'כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' ופושעים יכשלו בס' (הושע יד)? ...משל ללוט ושתי בנותיו עמו, הן שנתכוונו לשם מצווה - 'וצדיקים ילכו בס', הוא שנתכווין לשם עבירה - 'ופושעים יכשלו בס', ודלמא הוא נמי לשום מצוה איכווין אמר רבי יוחנן כל הפסוק הזה על שם עבירה...

ספר חסידים ס' תרמה - אדם שמחשב לעשות מצוה והיא אינה מצוה אלא עבירה ועשאה כי לא היה לו ממי לשאול מקבל שכר כבנות לוט אבל אם היה לו ממי לשאול ולא שאל נענש...

מס' ב"ק לח: - אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, אפילו שכר שיחה נאה: דאילו בכירה דקאמרה 'מואב' אמר לו הקב"ה למשה (דברים ב) "וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אֶל תֵּצֵר אֶת מוֹאָב וְאֶל תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה", מלחמה הוא דלא, הא אנגריא עביד בהו; צעירה, דקאמרה 'בן עמי' אמר ליה הקב"ה למשה (שם) "וְיִקְרְבָתָּ מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן אֶל תֵּצֵרְסָ וְאֶל תִּתְגַּר בָּם" כלל: דאפילו אנגריא לא תעביד בהו.

Find the
perfect name
for your
new baby

- NEW! Name Suggestion Generator
- Search by popularity, meaning, gender, trends and more
- Save, Share & Rank names

2012 Release!
30,000 Names

Get It Now

american baby

Rank	Boys	Girls
1	Noah	Emma
2	Liam	Olivia
3	Mason	Sophia
4	Jacob	Isabella
5	William	Ava
6	Ethan	Mia
7	Michael	Emily
8	Alexander	Abigail
9	James	Madison
10	Daniel	Charlotte

הקדמת לס' אגרות משה חלק ח' עמ' 15 -

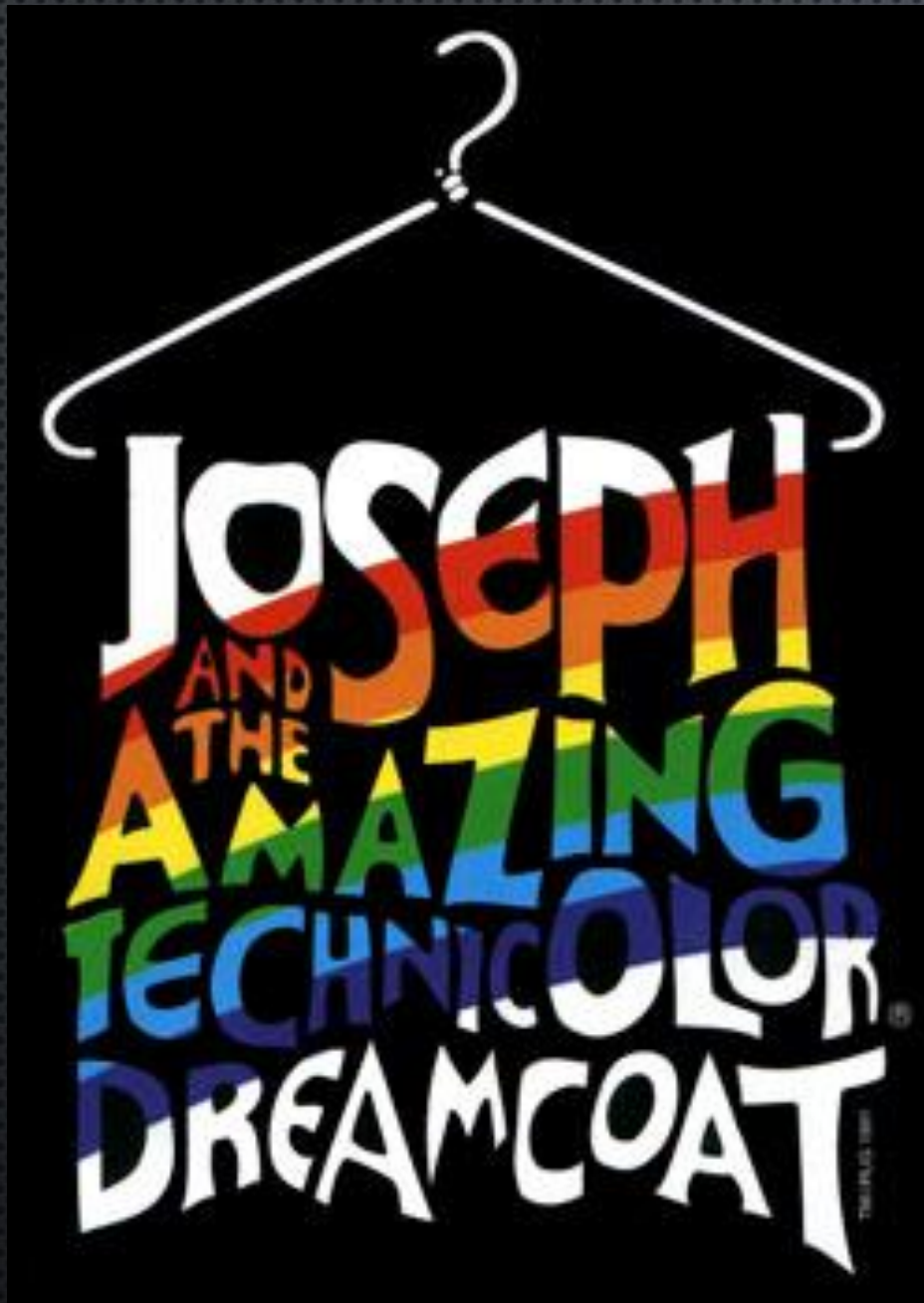
בליובאן היו גדולי תורה רבים, ורבנו היה מספר את המעשה דלהלן כדי להראות שהיו מהם שהגיעו למדרגת רוח הקודש כמעט, של גילוי אמיתי בתורה:

בתחילת חורף תרפ"ב חלה אחד מבעלי הבתים ונפל למשכב במין חולי מוזר ולשונו התנפחה בפיו. כאשר תקיף ליה עלמא ורבנו בא לבקרו, ביקש החולה להוציא כל איש מעליו וסיפר לרבנו את סיבת חליו. לדבריו שבוע קודם לכן בשבת פרשת וירא הקשה כיצד זכו בנות לוט שהמשיח יהיה מצאצאיהן, אה שלא בושו בגילוי עריות שעשו והודיעו שבניהן הם מאביהן, ודיבר עליהן בדרך בזיון. בלילה הופיעו בחלומו שתי נשים זקנות מאד שראשן ופניהן מכוסים ואמרו שהן בנות לוט. הן הוסיפו ואמרו לו ששמעו את טענתו, ובאו מעולם האמת לענות לו. הן טענו שהיו יכולות לומר שמאחר שהן ממשפחת אברהם וניצלו בדרך נס מסדום, לא היו תולים בהם מעשה זנות, והיו יכולות לייחס לעצמן כל מעשה נס. כך שהיו יכולות לומר שנתעברו מן השכינה כביכול, ולייסד דת חדשה כנצרות. והן קראו לבניהן עמון ומואב להודיע שכאשר אשה מתעברת יש לוולד תמיד אב בשר ודם. בזכות זה זכו ויצא מהן המשיח האמיתי. עוד אמרו שהוא חטא חטא גדול כאשר דיבר עליהן בדרך בזיון. מאחר שהוא דבר עליהן בזלזול, הוא ייענש מידה כנגד מידה כמרגלים (רש"י במדבר י"ד ל"ז) ותשתרבב לשונו ותתנפח בחולי משונה וכך ימות. כשסיים האיש לספר את סיפורו, היסב את פניו אל הקיר ונפטר לעולמו. רבנו ראה בכך עניין אמיתי, מאחר שהסבר נראה לו הסבר אמיתי.

*FACT:
THE DAUGHTERS OF LOT
ACTED WITH PURE
INTENTIONS AND MAY HAVE
NAMED THEIR SONS WITH
SIMILAR INTENTIONS AS WELL*

*MYTH:
THE GARMENT THAT
YAAKOV GAVE TO YOSEF
WAS MULTICOLORED*

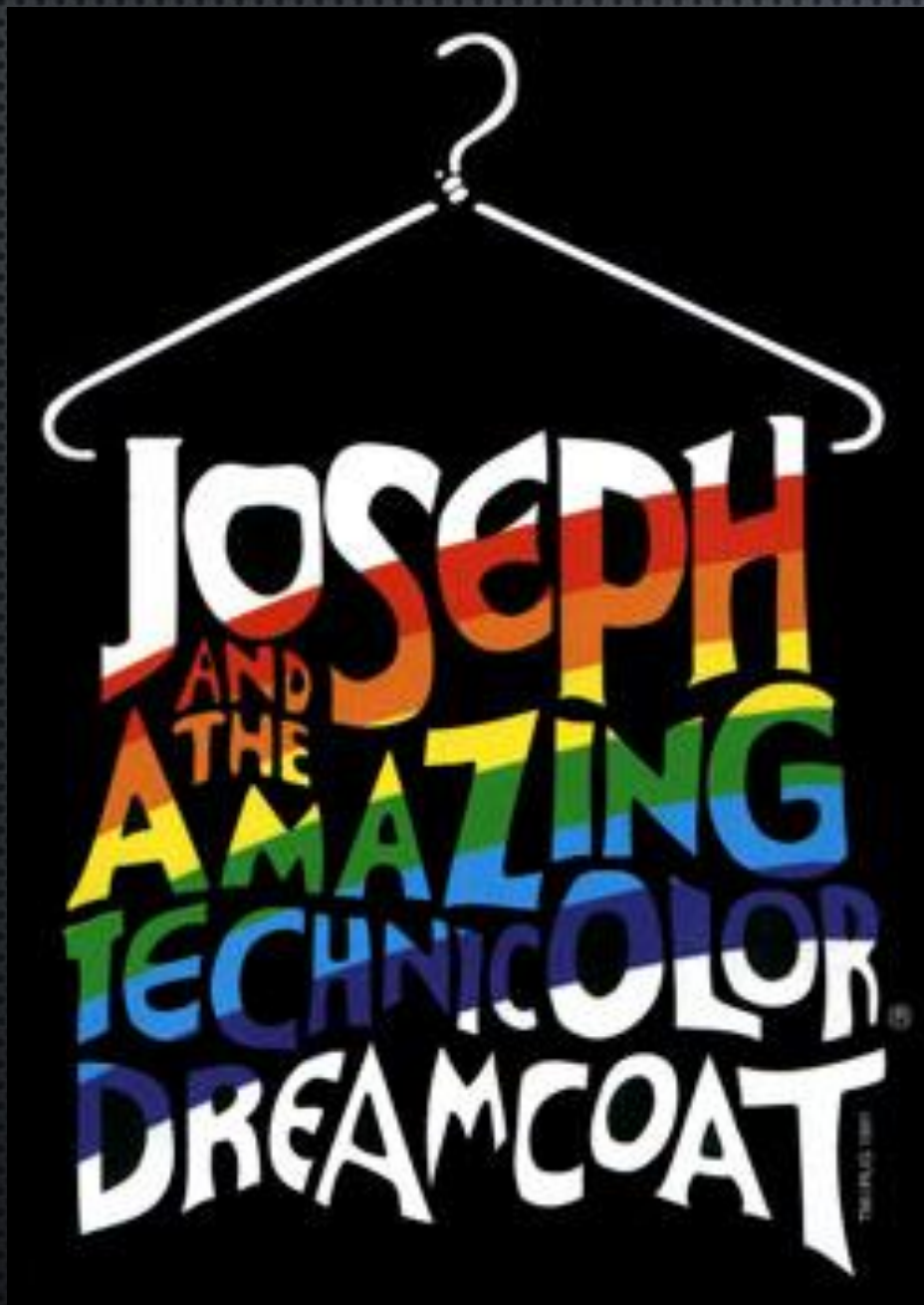

בראשית לאג - וישׁרֵאֵל אָהֵב אֶת יוֹסֵף
מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זְקֵנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ
כְּתוּבַת פָּסִים.

מס' שבת י: - לעולם אל ישנה אדם בנו בין
הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן
יעקב ליוסף יותר משאר בניו - נתקנאו בו אחיו,
ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים

רש"י שם - פסים - לשון כלי מלת, כמו (אסתר א
ו) כרפס ותכלת, וכמו (שמואל ב' יג יח) כתונת
הפסים, דתמר ואמנון.

בראשית רבה פד - פסים שהיתה מגעת עד פס
ידו

בראשית ל"ג – וישׁר אֶל אָהֵב אֶת יוֹסֵף
מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זְקֵנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ
כְּתֹנֶת פָּסִים.

בראשית רבה פד – שהיתה דקה וקלה ביותר
ונטמנת בפס יד

רס"ג – בד ששתו וערבו משי

חזקוני – לשון "פיוסיו", כתונת נאה כדי לפיסו

רד"ק – פס אחד מצבע זה ופס אחד מצבע שונה

long colorful coat. *Kethoneth passim* in Hebrew. It was a royal garment; 2 Samuel 13:18 (cf. Ralbag *ad loc.*). The word *passim* can be translated as “colorful” (Radak; Septuagint), embroidered (Ibn Ezra; Bachya; Ramban on Exodus 28:2), striped (Ibn Janach; Radak, *Sherashim*), or with pictures (*Targum Yonathan*). It can also denote a long garment, coming down to the palms of the hands (Rashbam; Ibn Ezra; Baaley Tosafoth; *Bereshith Rabbah* 84), and the feet (*Lekach Tov*). Alternatively, the word denotes the material out of which the coat was made, which was fine wool (Rashi) or silk (Ibn Janach). Hence, *kethoneth passim*, may be translated as “a full-sleeved robe,” “a coat of many colors,” “a coat reaching to his feet,” “an ornamented tunic,” “a silk robe,” or “a fine woolen cloak.”

מס' פסחים קיד: -...תרי טיבולי למה
לי - כי היכי דליהוי היכירא
לתינוקות.

רש"י שם - משום תינוקות שישראלו,
ועבדינן היכירא טובא.

רבינו מנוח על הרמב"ם חו"מ ח:ב

**ב כ"ה מתחיל ומברך בורא פרי האדמה. ולוקח ירק כר' ולאנו נוהגין
בכרפס זכר לכתונת הפסים שעשה יעקב אבינו ליוסף אשר במצתה
נחגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. והשומר טוב וזכר לדבר ליל**

FACT :

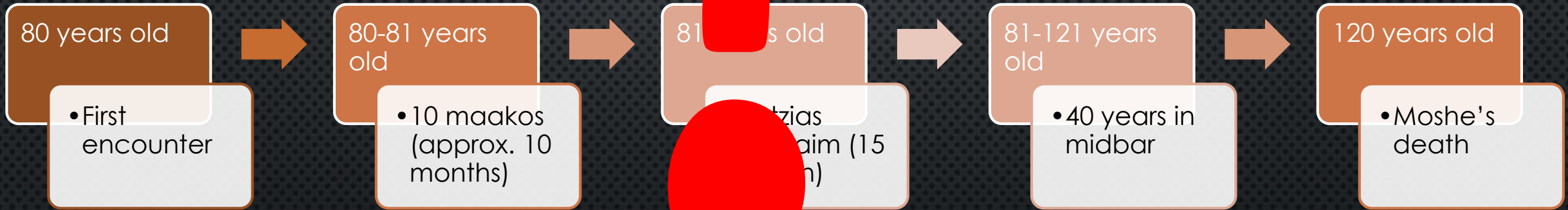
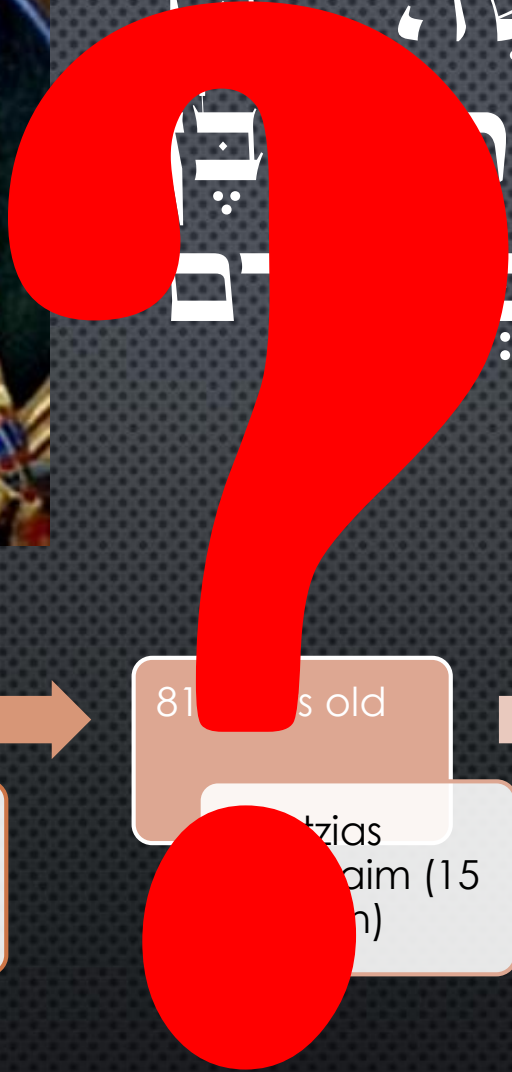
*THERE IS VERY LITTLE
EVIDENCE TO SUGGEST
THAT THE GARMENT THAT
YAAKOV GAVE YOSEF WAS
MULTICOLORED*

*MYTH:
MOSHE RABBEINU WAS 80
YEARS OLD WHEN HE
FIRST SPOKE TO PHARAOH*

שמות זז - ומשה
 שמנים שנה ואהרן
 שלש ושמנים שנה ביום
 אל פרעה

שו"ת חתם סופר ו:כט - ...בשנות מרע"ה שהי'
בן שמונים שנה בעמדו לפני פרעה בפ' וארא
בתחלת שליחותו ומשפט מצרים י"ב חודש
כמבואר במס' עדיות נמצא פסח שיצאו ממצרים
נעשה מרע"ה בן פ"א בז' אדר שלפניו ונשתהו
במדבר מ' שנה הרי קכ"א ואיך אמר בן מאה
ועשרים שנה אנכי היום אם לא נדחק בן
שמונים דפ' וארא היינו שעברו ע"ט שנים ונכנס
לשנת שמונים משנותיו ובן מאה ועשרים דפ'
וילך שעברו כבר ק"כ ונכנס יום א' לשנת
קכ"א...נמצאת אומר ששני המספרים אינם
שויים ועדיין צ"ע.

*FACT:
MOSHE RABBEINU MAY
HAVE ONLY BEEN 79
YEARS OLD WHEN HE
FIRST SPOKE TO PHARAOH*

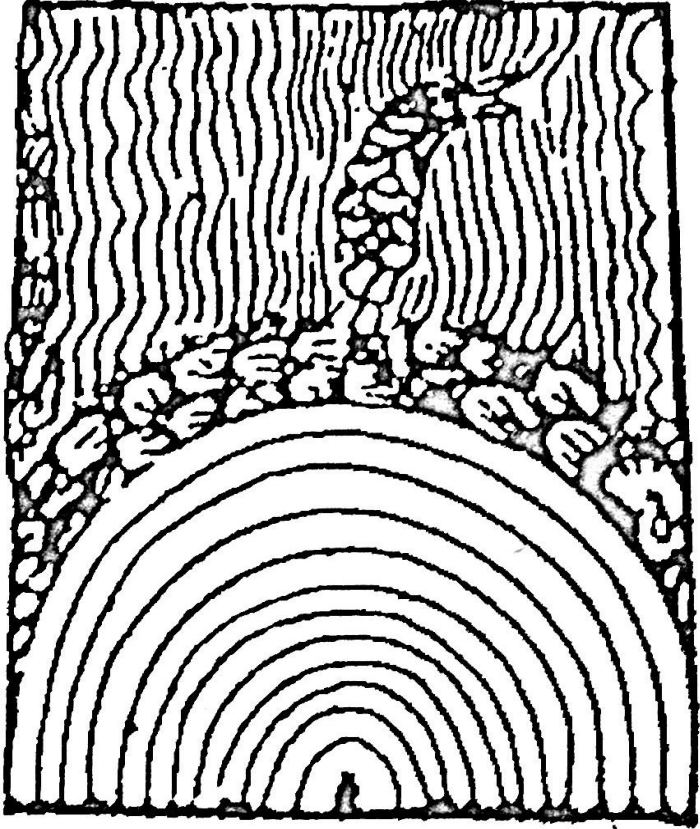
*MYTH :
WHEN CROSSING THE
YAM SUF, BNEI YISRAEL
EMERGED ON THE OTHER
SIDE OF THE SEA*

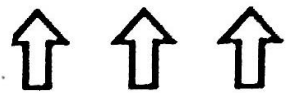
מיס' ערכין טו. - א"ר הונא ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו; כדרבה בר מרי, דאמר רבה בר מרי, מאי דכתיב: "וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו"? מלמד שהיו ישראל ממדים באותה שעה, ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר

תוספות שם - יש לתמוה איך היו ישראל באותו הדור כ"כ מקטני אמנה שסברו שכך יעשה הקב"ה נסים למצרים להעבירם מארצם לא"י ואומר ר' בשם אביו רבי שמואל שישראל לא עברו הים לרחבו מצד זה לזה שא"כ היו ממהרים ללכת אל א"י אלא רצועה אחת עברו בים לאורך הים עד שפנו למדבר לצד אחד כי לא היו יכולין ללכת מכל צד אם לא יעברו הים ומצרים היו להם מימינם ומשמאלם לפיכך עברו הים רצועה אחת עד שפנו למדבר מצד אחד וזה כשם שאנו עולים מצד זה ובאנו למדבר כך מצרים עולים מצד אחר מן המדבר וירדפו אחרינו וישיגו כי סבורים שלא יעברו המצריים בים אלא יבאו מצד אחר

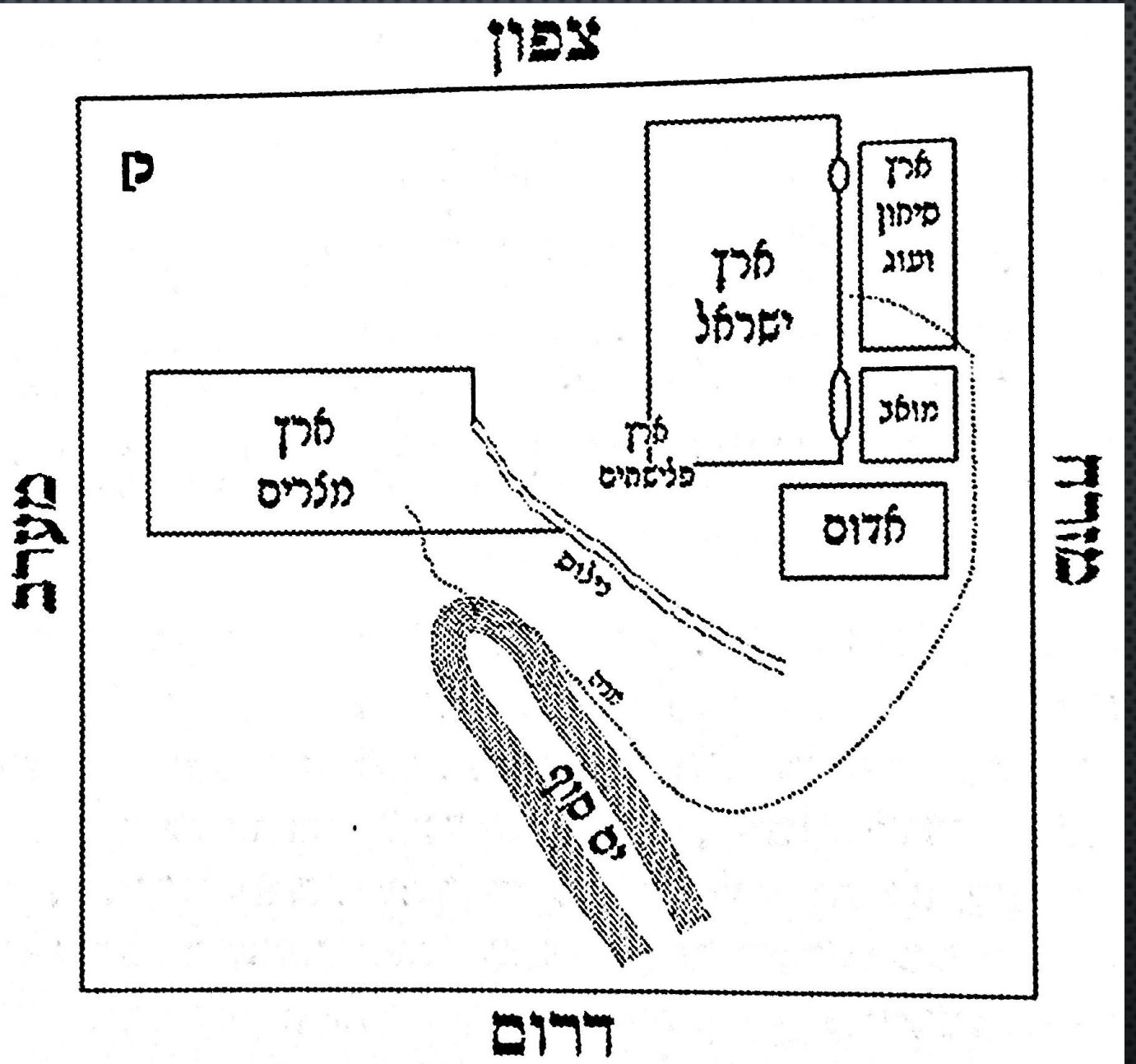
ספר ערבי נחל

בני ישראל

מצרים

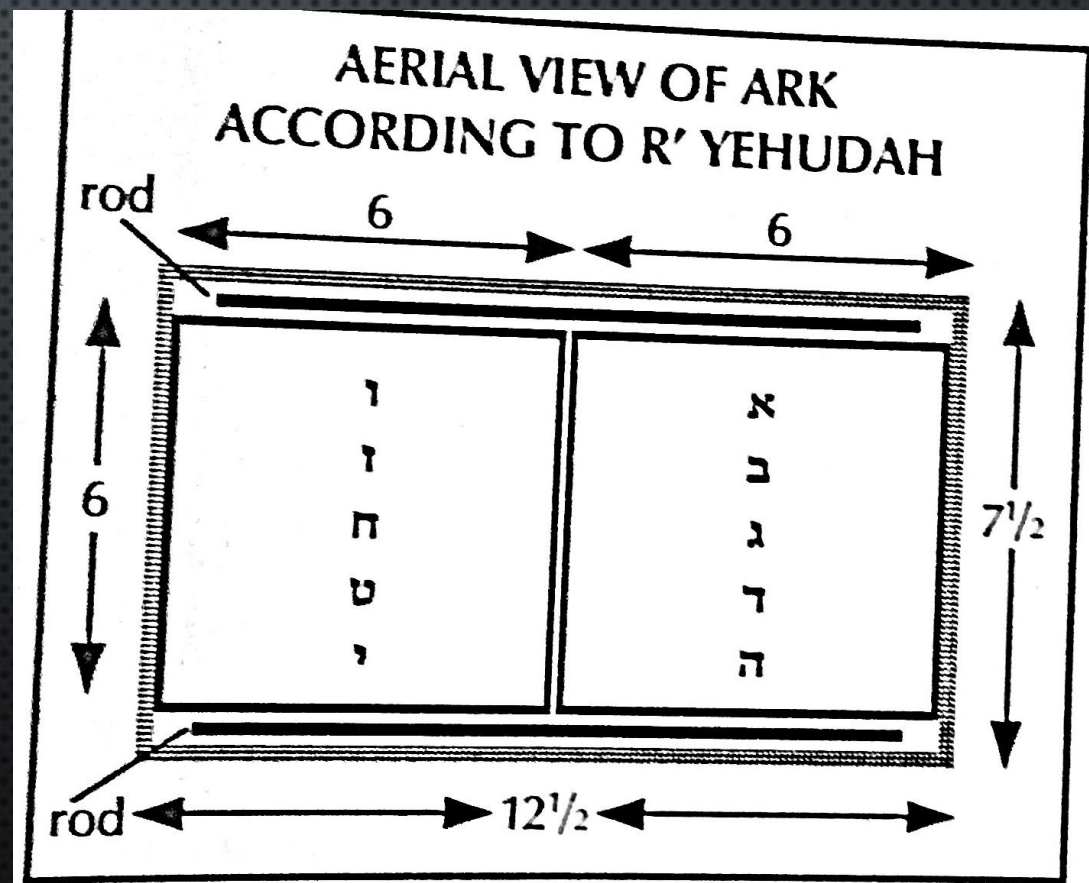
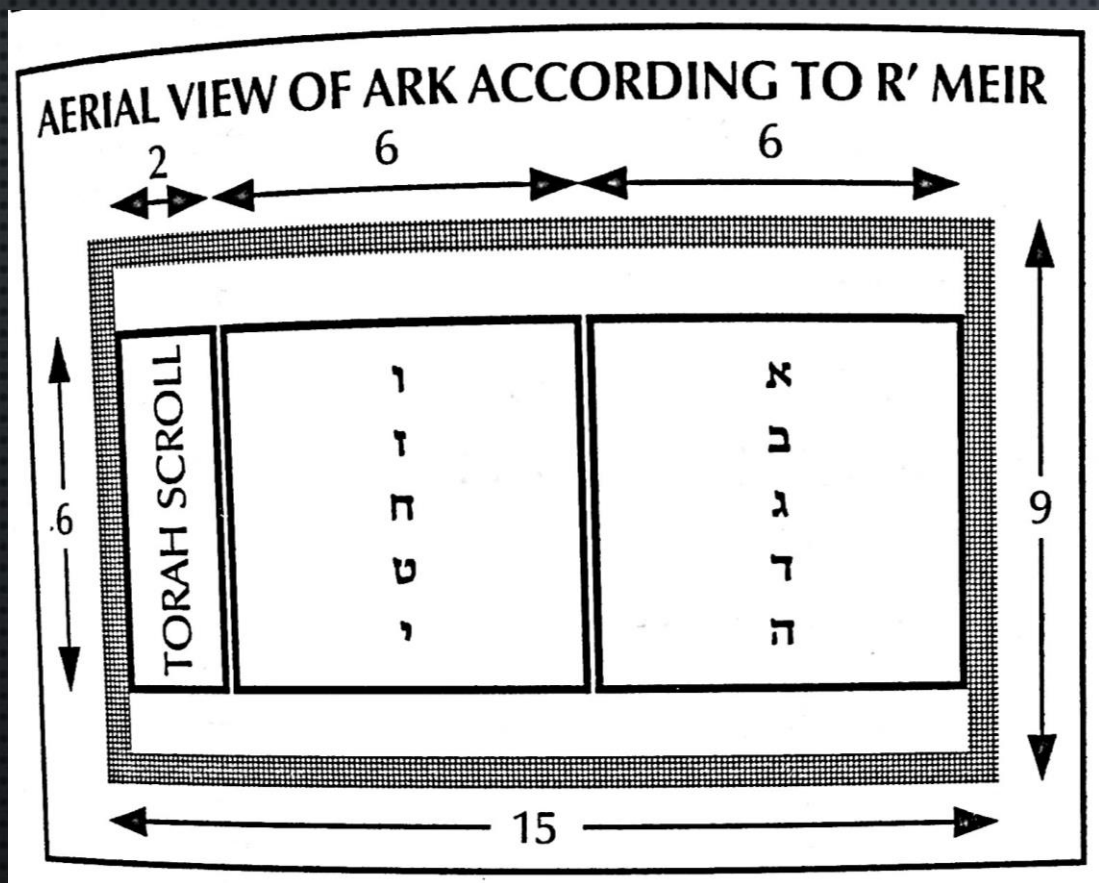
FACT :

*WHEN CROSSING THE YAM
SUF, BNEI YISRAEL DID NOT
NECESSARILY EMERGE ON
THE OTHER SIDE OF THE SEA*

*MYTH:
THE LUCHOS HAD
ROUNDED TOPS*

מסי' ב"ב י"ד. - ארון שעשה משה, אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו, באמה בת ששה טפחים; והלוחות, ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות כנגד ארכו של ארון; כמה לוחות אוכלות בארון...

The Contents of the אָרוֹן, Ark

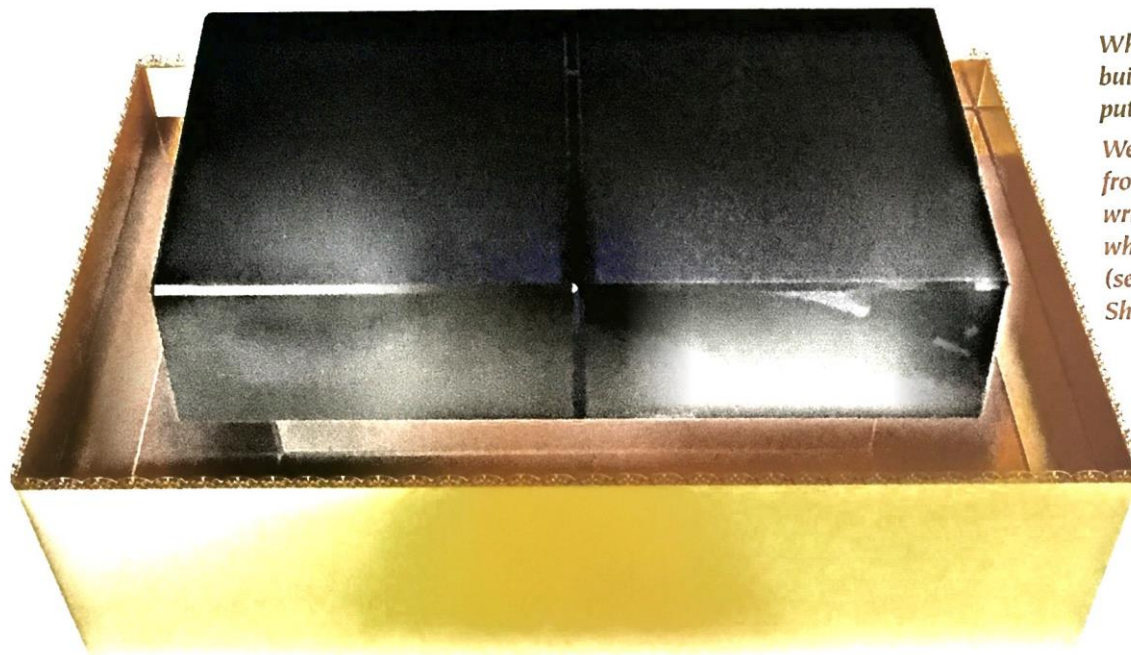
Rashi to this verse tells us that “the Testimony” is “the Torah.” From his comments elsewhere (31:7, 40:20) it is clear that he is referring to the Two Tablets (לוחות) into which the Ten Commandments were engraved.

The Talmud (*Bava Basra* 14a-b) teaches that the broken pieces of the first Tablets were placed in the Ark as

well, beneath the second Tablets (*Rashi* 14b, ד”ה שברי).

Rashi (*Numbers* 10:33; see also *Deuteronomy* 10:1) follows the opinion of R’ Yehudah ben Lakish (*Yerushalmi Shekalim* 6:1) that the broken Tablets were initially kept in a different Ark, one built by Moses before the Ark of the Mishkan was built by Bezalel.

The Ark built by Moses — which

When the Ark was built, the Tablets were put inside.

We have refrained from showing the writing on the Tablets, which was miraculous (see Avos 5:9; Shabbos 104a).

Cutaway view of the contents of the Ark according to R' Meir

written before Moses died, at the end of the Jews' 40 years in the Wilderness). This Ark always remained in the

Ark in the Temple.

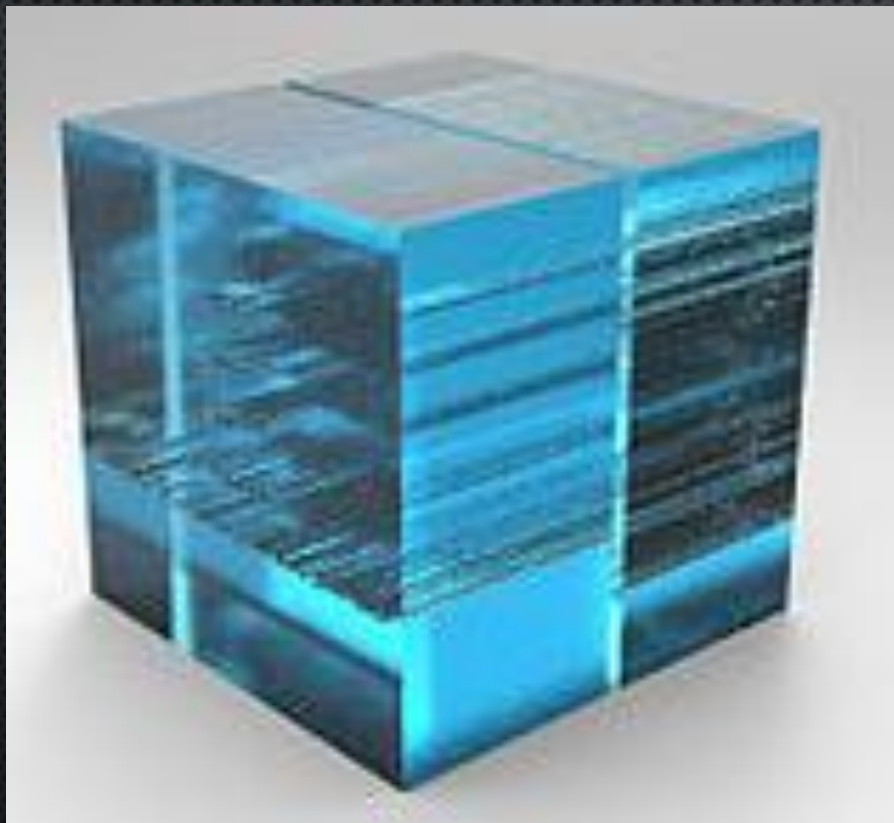
R' Meir maintains that the Torah scroll written by Moses was placed inside, while two silver poles made by King Solomon were placed alongside the Ark, beneath its staves.

R' Yehudah maintains that the silver poles were placed inside the Ark, while the Torah scroll was placed on a ledge on the outside of the Ark (*Bava Basra* 14b).

Cutaway view of the contents of the Ark according to R' Yehudah

מס' ב"ב יד. - ארון שעשה משה, אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו, באמה בת ששה טפחים; והלוחות, ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות כנגד ארכו של ארון; כמה לוחות אוכלות בארון...

Rav Menachem Mendel Schneerson z"l
Sicha כי תשא 5741

נה. פרעגט מען ווייטער: לכאורה איז דאך דאס א דבר הפשוט - איז ווי קען זיין אז מ'זאל דורכפאלן אין אזא מכשול!?

האב איך געזאגט: צי דערפאר וואס דו האסט א שאלה אז לכאורה איז דאס א דבר הפשוט איז היחכן אז מ'זאל אין דערויף נכשל ווערן - דארפטו ווייטער טאן א קרומע זאך?!

נו. און בנוגע צו דער עצם טענה אז ווי קען זיין אז מ'זאל נכשל ווערן אין אזא דבר הפשוט - געפינט מען דווגמא לזה אין א צווייטער ענין - אן ענין פארבונדן מיט די לוחות, וואס וועגן דערויף רעדט זיך אין פרשתנו, פ' כי תשא, וואס דערפאר איז כדאי וועגן דערויף איצטער נאכאמאל דערמאנען און רעדן (וואס מ'האט שוין וועגן דעם גערעדט כמ"פ און געשטורעמט וועגן דעם וכו').

וואס דאס איז אן ענין פארבונדן מיט פרומע אידן אין וועלכע פרומע אידן דור אחר דור זיינען אין דערויף נכשל געווארן, און דאס איז שוין אין די דרגא פון כבר עבר ושנה, און פארבונדן דוקא מיט אידישע מוסדות וואס זיינען לוחם פאר תורה אן פשרות, ובפרט אין ענינים וואס זיינען מדגיש אז אידן זיינען ניט בדומה צו עמי הארץ.

איז בכדי מדגיש זיין דעם חילוק - זיינען געדרוקט אויף זייערע "סטיישנערי" (מכתבים וכו"ב) א ציור פון די שתי לוחות, וואס פון אונטן זיינען די לוחות פיר-קאנטיק און פון אויבן זיינען זיי ווי א חצי עיגול, א חצי כדור.

וואס דאס איז היפך א גמרא מפורשת אין בבא בתרא און כמה מדרשים:

הנהגה פרטית בלתי מוגה 513

די גמרא זאגט אין בבא בתרא (יר, א) [וואס דאס איז דאך איינע פון די שבעה מסכתות וואס מ'לערנט אין אלע ישיבות, ואדרבה - "הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס"] ("ב"ב קעה, ב) וואס וועגן דערויף (דיני ממונות) רעדט זיך אין מס' ב"ב] אז "לוחות ארכן ששה ורחבן ששה" [בנוגע צו עובי הלוחות איז דא א מחלוקת, ואין כאן מקומו], וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז בפשטות זיינען די לוחות געווען פיר קאנטיק.

נאכמער: די גמרא זאגט דארטן אז "לוחות אוכלות בארון", וואס דער לשון "אוכלות" וואס ער נוצט אויף דעם איז א מארנע לשון (ווי איז שוין אז די לוחות זאלן "אויפעסן דעם ארון").

נאר דער פירוש אין דעם איז - אז די לוחות (וואס זיינען געווען ששה על ששה) האבן ממלא געווען דעם גאנצן ארט אין דעם ארון אז דארטן איז ניט געבליבן קיין שום מקום חלל, הייסט עס כאילו ווי די לוחות האבן "אויפגעעסן" ("אוכלות") דעם ארון.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק אז די לוחות זיינען געווען פיר קאנטיק.

ובפרט ע"פ הלכה, וואס "כלי שרת אין מקדשין אלא שלימין אין מקדשין אלא מלאין" (זבחים פח, א. רמב"ם הל' פסולי המקדש פ"ג ה"כ) - ער"ז איז בנוגע צום ארון און די לוחות בתוכו, וואס "אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה", אז די לוחות האבן ממלא געווען דעם גאנצן ארון, און ס'איז דארטן ניט געבליבן קיין שום מקום חלל.

און דער ביאור אין דעם ע"פ חסידות און קבלה איז - אז דורכן צמצום איז געווארן א מקום חלל, וואס דאס איז דער מקור הדינים והגבורות, און דורך דערויף וואס מ'איז ממלא דעם מקום החלל בלייבט ניט דער צמצום מיט די ענינים וואס קומען דערפון ארויס.

ובוסף על כל זה - ס'איז ניטא קיין משמעות אין קיין ארט ניט אין מדרשי חז"ל אז פון אויבן זיינען די לוחות געווען ווי א חצי כדור.

נ.צ. ונוסף לזה אז זאגן אז פון אויבן זיינען די לוחות געווען ווי א חצי כדור איז היפך הגמרא און דאס שטייט ערגעץ ניט, איז - דאס מדגיש אז מ'מאכט די לוחות ווי עמי הארץ מאכן דאס, וואס זיי מאכן דער ציור הלוחות מיט א חצי כדור פון אויבן.

וואס די סיבה בפשטות און די אמת'ע סיבה אויף דעם וואס מ'געפינט היינט אויך בא אידן דער ציור הלוחות אז פון אויבן זיינען זיי חצי כדור, איז - דערפאר וואס בשעת מ'פלעגט געבן א ספר לדפוס, איז מצד הגלות האט מען דאס ע"פ רוב געגעבן צו א ניט איד, און מצד גזירת המלכות האט עס געדארפט אויך דורכגיין א צענזאר, וואס ע"פ רוב איז ער געווען א גוי'שע צענזאר - פלעגן זיי (די גוי'שע מדפיסים און צענזארס) מאכן אויפן שער-בלאט אדער אין א אנדער מקום פנוי בראש הספר, א ציור פון לוחות ווי בא זיי קומט אויס, וואס דאס איז - אז די לוחות זיינען פון אויבן ווי א חצי כדור, ווי גוים מאכן דעם ציור הלוחות;

און בשעת דער ספר פלעגט אנקומען צו אידן, האט מען ניט געקוקט און ניט מדייק געווען וואס עס געפינט זיך אויפן שער-בלאט אדער וואס עס שטייט אין די הסכמות - נאר מ'האט געלערנט וואס עס שטייט אין פנים הספר, במילא האט מען ניט שמים לב געווען בזה אז די לוחות זיינען פון אויבן ווי א חצי כדור.

און אזוי איז דאס געגאנגען מדור לדור, און ס'איז געווארן א דבר הרגיל אז אין אידישע ספרים געפינט מען ציורים פון די לוחות וואס פון אויבן זיינען זיי ווי א חצי כדור.

הנהגה פרטית בלתי מוגה 514
printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

"The simple and true reason why Jews see the image of the tablets as semi-circular on top is because when they used to give a sefer for printing, they mostly gave it to a non-Jew, and because of [a/the] royal decree it also had to go through a censor and mostly it was a non-Jewish censor - so they (the non-Jewish printers and censors) would put on the cover or in another available space at the beginning of the book an image of the tablets in the way that it appears to them, that is, that the tablets are semicircular on top, in the manner that non-Jews render the image of the tablets.

And when the sefer got to the Jews they didn't look and weren't strict regarding what was located on the cover nor what it said in the rabbinical recommendations [rather they learned what was written inside; therefore, they didn't pay attention to the fact that the tablets were semicircular on top.

And so it went from generation to generation, and it became a normal thing that in Jewish books you see images of the tablets being semicircular on top."

כ"ה

על חטא העיגול

הלוחות העגולות - חיקוי אמנים נוצריים

לא תעביב
לא תרעה
לא תנאף
לא תענה
לא תחמוד
אנכי
לא יהיה
לא תשא
זכור את
כבוד את

הרב
יחזקאל סובר

תמונת השער של ספר השל"ה
שדורפס בשנת הולדת הבנש"ם

... והלוחות:
אורכן ששה
ורוחבן ששה
ומונחות כנגד
אורכו של ארון...
(ככא כתר"א יד')

הוצאת לאור מן היסוד

שנת תשיע"ט

שיחות לנוער

החשיפה אור ב' תשנ"ח
המאי 30 אפריל
30 עמודים

- 1. המסעות הרש"א / א"י וסגור
- 2. המסעות הנקב / נקב וסגור
- 3. המסעות / המסעות / המסעות
- 4. נשיון / נשיון / נשיון
- 5. מידע / מידע / מידע
- 6. נשיון / נשיון / נשיון

מחיר: 1.50 ₪

הוצאת לאור: מוסדות חינוך

וּפְרָצָת

אגודת
היהודים
העולמיים

על ידי אגודת חב"ד באר"ק ת"י

מרכז מרכז מרכז

מרכז

MERKOS L'INYONAI

בסי"ד, ט"ו כסלו, תשס"ג
20 נובמבר, 2002
תב" - 308 סג

מכתב ברכה

כמי שעוקבים אחר פעילותו של ארגון "זק"א - חסד של אמת", מוצאים אנו לנכון לבטא את הערכתנו למפעל זה.

מאות מתנדבים הפזורים בכל רחבי ישראל, עוסקים במסירות נפש ונפלאה, במלאכת קודש זו, שכשמה כן היא "חסד של אמת". בכל אסון לי"ע, בין בפיגוע טרור ובין בתאונות דרכים קטלניות וכן במקרי מוות בלתי טבעיים, מתייצבים הם בראש המחנה, כשעיקר מעייניהם שמירה על כבוד המת, כפי שהחלכה מחייבת.

גדולי ישראל מלווים את הארגון ומדריכים את פעיליו בנושא זיהוי חללים ושמירה על נפגעים לי"ע. ארגון זה פועל בשיתוף ובתיאום מלא עם שאר כוחות ההצלה, דהיינו משטרת ישראל וצה"ל.

במעשים אלו מתקדש שם שמים ובפועלם הם מביאים לאחדות בין כל רבדי העם. תמונות רבות בהם נראים אברכים עוסקים במלאכת הפינוי בצמוד עם אנשי כוחות הבטחון, מראות בעליל את היותו עם אחד בלב אחד.

יתברכו מן שמיא כל המעשים והמסייעים למען מפעל זה. יתן ה' ולא ישמע עוד שדו ושבר ברחובותינו, וישראל ישב לבטח בארצנו.

מברכים בכל לב,

ראשון לציון הרב הראשי לישראל
הרב הראשי לישראל

מחלקת בריתות

22 אפריל 2013
י"ב אייר תשע"ג
016עג

בסי"ד

לכבוד
הרב יהודה טייכטל שליט"א
רב הקהילה בברלין
גרמניה

שלום וברכה,

הנני לאשר בזה כי עמדת הרבנות הראשית לישראל מקדמא דנא היא שמצוות מילה מתקיימת ע"י מילה פריעה ומציצה וכפי שקבעו הפוסקים מדורי דורות.

ועיון ברמב"ם (מילה פ"ב ה"ב) שפסק כי מוהל המבצע מילה ללא מציצה יש להעבירו מתפקידו.

ואף לטעונים שניתן לקיים כיום מצוה זו באמצעות שפופרת ולאו דווקא בפה, משום חשש לחוסר סטריליות או להדבקת התינוק במחלות או בחיידקים. כבר הורונו פוסקי הדורות האחרונים לחזק את הנהוג הרווח מדור לדור לקיים מציצה בפה דווקא, א"כ ידוע על סכנה לתינוק או למוהל. כפי שסקרו שו"ת מהר"י אסאד (ור"ד סי' רנ"ח) ומהר"ם שיק (ור"ד סי' רמ"ח) ויבנין

בסי"ד, ט"ו תמוז, תשע"א
11 יולי, 2011

החלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל מיום ה' תמוז תשע"א (7.7.11)

מועצת הרבנות הראשית לישראל הביעה זעזוע על ההתנהלות הבלתי חוקית ושאינה הוגנת מצד ראש המועצה הדתית בחיפה, באמצעות הנפקת תעודות כשרות ללא הסכמתו וחתימתו של הרב הראשי לחיפה הרב שלמה שלוש שליט"א. המועצה הביעה את עמדתה כי יש לנקוט בכל האמצעים כדי למנוע תקדים שכזה.

כבוד רב,

הרב חיים המדינגר
ראש הלשכה

היסטוריה | הרבנות הראשית לישראל שינתה את הסמל הרשמי לאור הוראת הרבי

הלוחות (שוב) מרובעות

ימים אחרים לפני זמן מתן תורתנו החליטה הרבנות הראשית לישראל לשנות את הסמל הרשמי שלה שבמרכזו לוחות הברית: עד כה, במשך עשרות שנים, הלוחות היו עגולות ועתה הן מופיעות בצורה מרובעת • הדבר הולם את דברי הגמרא שהרבי הרבה לצטט ולעודד, בניגוד לטעות העולם שהשתרשה ואשר מקורה בחוקות הגויים • בשיחה לכפר חב"ד מאשר הרב הראשי לישראל, הגר"ד לאו שלישי"א, כי הוא אישית נקט ביוזמה בעקבות הוראתו המפורשת של הרבי • הרב יחזקאל סופר, שערך בשעתו חוברת מיוחדת שנשאה את השם "על חטא העיגול", מתייחס אל המפנה החיובי ומגלה לראשונה סודות מאחורי הקלעים במאבק תורני זה, בשירות דעת הרבי

בנימין ליפקין

צילום: בית חיים, בקהילה ארכיון יצר תבד

רבי יהודה סרנא, ראש הרבנות הראשית לישראל

הרבנות הראשית לישראל

הרבנות הראשית לישראל

בס"ד, י"ט אלול, תשע"ה
3 ספטמבר, 2015
שומ' - 781.ע
1757-25/ע"ה

קריאת קודש

נודע לנו כי גורמים העוסקים במיסיון מטעם השגרירות הנוצרית בישראל, מארגנים כינוס גדול בימי תג המוכות. חלק ממטרות ארגון זה העברת יהודים על דת ישראל והכנסתם תחת כנפי הנצרות. אותם גורמים רואים שליחות בהמרת כל תושבי העולם ולהמכם לנוצרים, וכעיקר את בני העם היהודי.

דבר זה הינו חמור ונגד את יסודות אמונתנו, על כן חובה להוקיע את הדבר ולהזהיר את הציבור.

אנו קוראים בשורות אלו אל הציבור היהודי בארץ הקודש, שלא לקחת חלק בכינוס זה. למרות שיתכן שמארגני הכינוס הם יידי מדינת ישראל, אבל בפועל האירוע מהווה סכנה רוחנית ומקעקע את צביונה היהודי.

חזון יצחק

החותרים למען עיה"ק ירושלים
בתפילה לראות בעינינו בשיבת ה' לציון ברחמים

דוד לאו
הרב הראשי לישראל
ונשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

יצחק יוסף
ראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

FACT :

*THE LUCHOS WERE NOT
ROUNDED AT THE TOP*

MYTH:

*IF RABBEINU TAM WERE
ALIVE TODAY HE WOULD
WEAR A PAIR OF
'RABBEINU TAM TEFILLIN'*

שָׁמוֹת יג' - קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רִזּוֹם בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא... וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן
תִּזְכָּר תְּנוּרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְיַד זְזוּקָה הוֹצֵאתָ ה' מִמִּצְרַיִם:

שָׁמוֹת יג' - וְהָיָה כִּי יִבְרָא ה' אֶת אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַאֲשֶׁר זָשָׁבַע לָךְ
וּלְאַבְרָהָם וְלְיִצְחָק כָּךְ... וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָהּ וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי
בְּזְזוּקָה יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם.

דְּבָרִים ו - וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ:

דְּבָרִים יא - וְשָׂמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהִים עַל לְבַבְכֶם וְעַל זַפְנֵיכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:

מס' מנחות לד: - ת"ר: כיצד סדרן קדש לי והי' כי יביאך מימין, שמע והי' אם שמוע משמאל. והתניא איפכא אמר אביי ל"ק כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח והקורא קורא כסדרן. אמר רב חננאל אמר רב: החליף פרשיותיה - פסולות.

שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא או"ח ד -
תשובה שלום לכבוד אהובי תלמידי ידידי הרב
המופלי' חכם וסופר מוה' אהרן אויש נ"י:
קבלתי מכתבו וכו' זולת זה על דברי תורה אשר
בא ושאל למה נהגו המדקדקים לחוש לדעת
רבינו תם במה שנחלק על רש"י בסידור
הפרשיות של תפילין ולמה לא חשו ג"כ לדעתו
במה שנחלק על רש"י באופן הנחתן דלדעת
רש"י המה זקופים בתוך הבתים כמנהגנו ולדעת
רבינו תם המה שוכבות כמבואר במנחות דף ל"ג
ע"א בתוס' ד"ה הא דעבידא וכו'

תוספות מס' מנחות לג. - וקשיא לר"ת דמעומד לאו
דרך כבוד הוא... וספר תורה ולוחות שבארון מושכב
ולא מעומד כדמשמע בפ"ק דבבא בתרא (דף יד.).
אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד דארון רומו
כרחבו... וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת
שמניח מושכב ולא מעומד... ולמזוזה לפר"ת הוי"ן
מיושב ולפי" הקונטרס מעומד...

שו"ת נודע ביהודה מהדורא תניינא או"ח ד -
תשובה שלום לכבוד אהובי תלמידי ידידי
הרב המופלי חכם וסופר מוה' אהרן אויש
נ"י:

... הנה אם המדקדקים מחמירים לחוש
לדעת רבינו תם במה שגם רבינו האי גאון
ורבינו יוסף טוב עלם ושאר גאוני קיימו
בשיטתיה כמבואר במנחות דף ל"ד ע"ב
בתוסי בד"ה והקורא וכו' ניחוש ג"כ לדעתו
בשוכבות שאין לו מסייע משארי גאוני.
דברי אוהבו: הק' יחזקאל סג"ל לנדא

ס' הגיוני הלכה חלק ב'

חובת המחמירים משום ספק, ולהניח תפילין של רבנו תם, אין די בשתי זוגות לצאת ידי הספיקות, עלינו להניח ששים וארבע זוגות. והביא שם חשבון השיטות⁷⁰. ולכן אמר הגר"א, די לנו בתפילין של רש"י שהלכה כמותו.

עוד כתוב שם בכתר ראש, שר' ישראל משקלאוו שמע מפי הגר"א שהיה אומר שיש לו קושיות על שיטת רבנו תם ויקשה לו אותם בעלמא דאתי.

זכורני שמו"ר ראש ישיבת חברון הגאון ר' יחזקאל סרנא זכר צדיק לברכה, היה מעוטר בתפילין כל היום⁷¹. והנה כל ימיו לא הניח תפילין של רבנו תם. כששאלוהו למה אין ראש הישיבה מניח תפילין של רבנו תם? ענה כתשובת הגר"א: על שיטת התפילין של רבנו תם יש לי קושיות. לעת זקנותו, התחיל להניח תפילין של רבנו תם. וכששאלוהו למה שינה מדעתו? ענה: כשאבוא לעולם האמת וישאלני רבנו תם למה לא הנחת תפילין שלי? לא תהיה תשובה בפי. אם אענה לו היו לי קושיות, ידחוני ויאמרו לי אתה נוגע בדבר, לפי שכל ימיך לא הנחתם. ובכדי להמלט מתוכחה זו התחלתי להניחם. וכשהיה ראש הישיבה מניחם, היה זה לאחר שקיעת עיגולה של חמה. שוב שאלוהו מה ראה רבנו לברור לו שעה זו, והלא אחר השקיעה אינו זמן תפילין⁷²? ענה רבנו: חפץ אני לצאת ידי כל הדעות. שכן ממה נפשך, לפי שיטת רש"י תפילין אלה של רבנו תם אינן תפילין, ולפי רבנו תם עדיין לא הגיע זמן שקיעה. שכן לשיטת רבנו תם⁷³ אין השקיעה שקיעת עיגול החמה אלא שקיעת האור, והיא שבעים ושתים דקות אחר שקיעת עיגול החמה.

FACT:

*IF RABBEINU TAM WERE
ALIVE TODAY HE WOULD
NOT WEAR A PAIR OF
'RABBEINU TAM TEFILLIN'*

RASHI, RAV SHLOMO
YITZCHAKI Z" L
1040-1106, FRANCE

RASHI'S 4 DAUGHTERS:

- Yocheved, married Rav Meir ben Shmuel. They had 4 sons:
  - Yitzchak (Rivam)
  - Shmuel (Rashbam)
  - Shlomo (the grammarian)
  - Yaakov (Rabbeinu Tam)
- Miriam, married Yehuda ben Natan (Rivan)
- Rachel
- ?

Sources that claim that Rashi's daughters wore tefillin:

- Life on the Fringes: A Feminist Journey Toward Traditional Rabbinic Ordination, Dr. Haviva Ner-David (Boston, 2000)
- Journal of Jewish Music and Liturgy (Leon Katz, "Halakhic Aspects of Bar-Mitzvah and Bat- Mitzvah," vol. 9 (1986-7): 27)

"Regarding Rashi's daughters, one can argue that absence of evidence is not evidence of absence. However because the notion of Rashi's daughters wearing tefillin appears only in late twentieth-century writings, and does not seem to appear anywhere before that, this would indicate that it is, in fact, a myth." – Rabbi Dr. Ari Zivotofsky

“There is no proof for the popular legend that Rashi’s daughters wore tefillin. However, it is interesting to speculate on why this association arose; it probably has to do with the fact that Rashi’s daughters were known to be exceptional in that they were educated.”

- Dr. Aliza Berger , “Wrapped Attention: May Women Wear Tefillin?” in Jewish Legal Writings by Women, edited by Micah D. Halpern and Chana Safrai (Jerusalem, 1998)

FACT:

*THERE IS NO EVIDENCE
THAT RASHI'S DAUGHTERS
WORE TEFILLIN*

*MYTH :
THE PURIM STORY
SPANS SEVERAL
MONTHS*

י' ויהי בימי אחשורוש...

	<p>3389</p> <p>משתת בלשצר ומפלתו</p>		<p>3338</p> <p>חורבן בית ראשון</p>	<p>3327</p> <p>גלות יהויכן</p>	<p>3319</p> <p>ירושלים נלכדה על ידי נבוכדנצר מלך בבל</p>
<p>3404 טז ניסן</p>	<p>3404 טו ניסן</p>	<p>3404 יג ניסן</p>	<p>3399</p>		<p>3395</p>
<p>לילה - נדדה שנת המלך עד שהוזכר שמורדכי הצילו, המן בנה עץ לתלות את מורדכי</p> <p>יום - המן הנהיג את מורדכי ברחובות שושן</p> <p>במשתה ב' אסתר הודיע למלך על עמה ובקשה על עצמה ועל היהודים</p> <p>תליית המן על העץ</p>	<p>תענית יהודי שושן - יום ג'</p> <p>אסתר המלכה באה אל אחשורוש בלי רשות והזמינה המלך והמן למשתה א' ובסוף משתה א' הזמינם למשתה ב'</p>	<p>גזרת המן לאבד כל היהודים</p> <p>תענית יהודי שושן - יום א'</p>	<p>הכתרת אסתר למלכה</p>		<p>אחשורוש עשה משתה ראשון ל-180 יום, ומשתה השני ל-7 ימים - וביום האחרון של משתה השנייה נהרגה וושת</p>

3408

דריוש (בן
אסתר) הרשה
השלמת בנין
בית שני

3406

מרדכי
ואסתר בקשו
מהסנהדרין
לקבוע קריאת
המגילה
וחג הפורים
ומצוותיה
לדורות - וכן
עשו

3405
טו אדר

היהודים
בשושן נחו וחגו

3405
יד אדר

היהודים ברב
המדינות נחו
וחגו. והיהודים
בשושן המשיכו
להרג את
אויביהם

3405
יג אדר

היהודים
בכל מדינות
אחשוורוש הרגו
את אויביהם

י'והי בימי אחשורוש...

3389

משתת
בלשצר
ומפלתו

3338

חורבן בית
ראשון

3327

גלות יהויכין

3319

ירושלים
נלכדה על ידי
נבוכדנצר
מלך בבל

3408

דרייש (בן
אסתר) הרשה
השלמת בנין
בית שני

3406

מרדכי
ואסתר בקשו
מהסנהדרין
לקבוע קריאת
המגילה
וחג הפורים
ומצוותיה
לדורות - וכן
עשו

**3405
טו אדר**

היהודים
בשושן נחו וחגו

**3405
יד אדר**

היהודים ברב
המדינות נחו.
והיהודים
בשושן המשיכו
להרג את
אויביהם

**3405
יג אדר**

היהודים
בכל מדינות
אחשורוש הרגו
את אויביהם

**3404
טז ניסן**

לילה - נדדה שנת המלך עד
שהוזכר שמורדכי הצילו, המן
בנה עץ לתלות את מורדכי

יום - המן הנהיג את מרדכי
ברחובות שושן

במשתה בי אסתר
הודיע למלך על עמה ובקשה
על עצמה ועל היהודים

תליית המן על העץ

**3404
טו ניסן**

תענית יהודי
שושן - יום גי'

אסתר המלכה
באה אל
ארשורוש בלי
רשות והזמינה
המלך והמן
למשתה אי'
ובסוף משתה
אי' הזמינם
למשתה בי'

**3404
יג ניסן**

גורת המן לאבד
כל היהודים

תענית יהודי
שושן - יום אי'

3399

הכתרת אסתר
למלכה

3395

אחשורוש
עשה משתה
ראשון ל-180
יום, ומשתה
השני ל-7
ימים - וביום
האחרון של
משתה השניה
נהרגה וושתי

FACT:
THE PURIM STORY
SPANS 10 YEARS